

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

הרב אלימלך בלומנפלד
מעמודי החסידות
האדמו"ר הזקן מוואורקא זצוקלה"ה זי"ע

מבוא

עמוד האש הגדול שממנו נפוצו ניצוצות אור הרבה על שמי היהדות, שהאירו לארץ ולדורים בחכמתו ובצדקתו-הי' רבן של ישראל הרב הצדיק הקדוש איש אלוקי מוה"ר ישראל יצחק מוואורקא, או כפי שהוא נקרא בעולם החסידים הרבי הזקן מוואורקא.

הוא אבי הגזע שממנו יצאה שלשלת הזהב של גדולי ומנהיגי ישראל על כל פני הארץ.

הגזע הוואורקי יחיד הוא במינו אשר למרות זה שהרבה מאמרים קדושים נאמרו על שלחנם, דברים שהלהיבו את לבב כל שומעיהם לעבודת השי"ת – עכ"ז לא נשאר אחריהם שום חיבור בדברי תורה.

אגדה חסידית מספרת שהרבי הזקן מוואורקא בא פעם אחת לפני רבו המובהק הרבי ר' בונם זצ"ל מפרשיסחא ובידו תכריך של כתבים שחיבר על תורה ומדרש, ודרש ממנו הסכמו להדפיסו. הר"ר בונם אחרי שהביט בספרו השיב לו "זה ספר תולדות אדם" ... בניך הנותרים אחריך המה יהיו אותו הספר אשר תחבר בחיך. ... ורבינו בשמעו את זאת דן תיכף את החיבור אשר בידו לשריפה.

לא זכינו שמאמריו הקדושים יצאו לאור העולם.

חבל שלא נסה עדיין אף אחד מסופרינו החרדים לכתוב באופן מפורט את תולדות גזע זה. ובכן אישיותו הענקית, שיטתו החסידותית ושיחותיו

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

הקדושות המלאות חכמה ויראה של הרבי הזקן מווארקא – עטופות עדיין בצעיף.

באתי בזה, איפוא, לעשות נסיון. בתור נכד מגזע זה ובתור אחד שבלה את ימי נעוריו בין חסידי וואורקא ישישים עלה בידי לרכוש חמר רב בתולדות רבינו הקדוש ממקורים נאמנים ולשמוע את האגדות השונות השגורות בפי החסידים ואנשי שם – אתאמץ איפוא להציע את החמר הזה ולסדרו לפני קוראי ה"דרכנו".

א

אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש, מופת הדור איש אלקים, כקש"ת מוהר"ר ישראל יצחק זצ"ל, מוואורקא, המפורסם בצדקתו וחסידותו, בכל אפסי תבל, נולד בשנת תקל"ט בעירה הקטנה זאלשין (פלך קאליש), להוריו התמימים והישרים. אביו הי' איש תם וישר, רב פעלים, שעבד את השי"ת בכל נפשו ומאדו, שמו הי' ר' שמעון קאליש ז"ל, נכד הרה"ג המפורסם הר' יצחק ז"ל מקאליש, חוטר מגזע הרב הגאון המובהק ר' מרדכי יפה ז"ל בעל הלבושים.

בכל הסביבה הי' נקרא בשם "ר' שמעון בעל הרחמנות", כי הצטיין מאד במדת הרחמנות. מטבעו הי' בעל מזג טוב ונפש עדינה, דורש אמת ושוחר טוב בכל דרכיו ומעשיו. פרנסתו היתה מצומצמת מאד. התפרנס ע"י נסיעותיו כפעם בפעם לירידים שהתקיימו אז בערים גדולות, עם סחורות שונות, ושם קרא לקונים שהתאספו בשוק, לקנות ממנו מהסחורות אשר על שלחנו. תמיד בנסעו בחזרה מהיריד. הי' דרכו לעשות סך הכל מכל אשר הרויח ביריד, ומחצה מהרווח חילק תיכף בין עניי העיר והסביבה, בכלל לא חשך מנפשו שום עמל ותלאה בכדי לקיים מצות צדקה, להעביד עניים – שירדו מנכסיהם – על רגליהם, ומשום זה חבה יתרה נודעת היתה לו בין הבריות והי' רצוי לכל אחיו.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

חסד דבוק הי' להרה"ק ר' דוד זצ"ל מלעלוב שהי' תלמיד ומקורב לחוזה מלובלין ז"ל (על אודותיו עוד תהי' ההזדמנות לדבר באריכות בפרקים הבאים).

גם אמו הישרה והכבודה מרת יוטא ע"ה היתה אשה צנועה ויראת ד' מאד ובכל כוחותי' התאזרה לקיים מצות צדקה ביד רחבה ונדיבה, ולפעמים קרובות היתה חוזרת גם על פתחי נדיבים, להמציא איזה סכום הגון עבור פלוני שירד מנכסיו, או אלמוני שנפל לערש דוי, ונחוץ סכום כסף לרופאים ורפואות. ביתם הי' פתוח לרוחה, כל הולכי דרכים דלים ועניים מצאו שם מנוח. – יחס ר' שמעון לאורחי ביתו, הי' כרע וכאח, הוא השתדל בכל עוז לנטוע בלבם בטחון, שמחה ויראת ד'.

על אודות לידתו של רבינו הקדוש ז"ל, שגורה בפי החסידים הישישים אגדה כזאת:

אמו חלתה פעם אחת מחלת נשים ממושכת, ועמדה מלדת. כל הרופאים השונים שבקרו אותה, לא היו יכולים למצוא שום מזור ותרופה למחלתה, כולם החליטו פה אחד שמחלתה אין לה רפואה בדרך הטבע והיא תשאר עקרה לעד.

הדבר הזה עבר את רוח-ההורים והעציב את לבבם ותמיד בעת עסקם במצוות צדקה וחסד היו עיניהם נשואות למעלה בתפלה ובתחנונים להבוי"ת, כשהן זולגות דמעות חמות:

רחום וחנון! כשם שאנו מרחמים על בריותיך – רחם נא גם עלינו והושיענו שנזכה לבן עוסק בתורה ומצוות לשמה...

חלפו ועברו שנים כבירות ובמצב מחלתה לא בא כלל, שנוי. נועצו יחדיו והוסכם ביניהם לעשות את דרכם ללעלוב, מקום משכן הרה"ק ר'

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

דוד'ל זצ"ל, להציע לפניו את בקשתם החמה, ולדרוש את עצתו הקדושה. – הלא דבר מפורסם הוא, שכמה וכמה חולים מסוכנים ר"ל, יצאו ממות לחיים ארוכים ע"י תפלותיו הקדושות – אפשר איפוא ויפקדו גם הם.

בבואם לפני כ"ק והוא קרא את הפתקא אשר הושיטו לו, פנה אליהם בלשונו הקדוש במענה רך:

– אל תעצבו, יקירי!

תדעו שנשמה גבוהה עתידה שתדד לבן שיולד לכם, לכן יש כמה וכמה מניעות ומכשולים מצד השטן וכת דילי, ובכל כחותיו מתאמץ לעכב את הדבר.

אבל אי"ה כעת חי' יהי' לכם בן אשר יאיר בחכמתו ויראתו כל קצוי תבל.

עירה זאלשין עודה ישנה, חושך ואפלה שוררים בסמטאותי'. השמים אפלים ומכוסים בעבים שחורים, השלג כסה את עין הארץ. והעירה כמו מעוטפה בתכריכים לבנים... רוח סערה מנשבת בלי הפוגות. מקשקשת בחלונות הבתים מתריסי הבית של ר' שמעון בעל רחמנות, כבר נוגהים קרני אור... ר' שמעון מטייל ארוכות וקצרות בתוך ביתו, אנה ואנה, מתפלל חרש לאדון כל. רבש"ע מלא משאלות לבבי, – הבן שתתן לי אקדיש אותו אליך קדושת הגוף... ובעת תפילתו דמעות חמות יורדות על זקנו, שכבר נתלבנה לחלקים, ואינו מסית דעת אף רגע, מתפלתו להשי"ת.

מבית האחרון נשמעות גניחות ואנחות רבות, הפולחות כליות ולב, אשתו מתכווצת מגודל היסורים של חבלי לידה, נוראות ואיומות, עוד

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

לא נראו – אומרות בלבן הנשים צדקניות והמילדת שנאספו בביתה – אצל נשי סביבותינו, חבלי לידה קשים כאלה, אנחות מרות השוכרות חצי גופו של אדם מתפרצות מתוך לבה של היולדת ובכל זאת עוד כפי' פרושות השמימה, בשועתה להשי"ת הושיענו נא מכל רע, שאוליד בן יקר שיאיר בצדקתו ויראתו.

ר' שמעון מתפלל הלאה, כבר סיים ספר תהלים ואומר יהי רצון שלאחריו, וכאן הוא צועק בכל כחו רבש"ע! והיושבות על המשבר ברחמיך הרבים תצילים מכל רע – – – – ואל ימשול אסכרה ושדין – – ותגדלם לתלמוד תורה לתלמוד תורה לשמה... בתפלתו זאת בהתלהבות עצומה, כל גופו מתכווץ וכל אבריו זוחלים ורועדים, ונראה כאלו תפלתו החמה בוקעת רקיעים...

חשכת הלילה בחוץ עוברת וסרה. וכבר מתפרץ בעד חלוני הבית, זוהר פני המזרח, ההולכים ומתאדמים. עוד מעט ויזרח אור השמש על הארץ...

ופתאום הגיע לאזני ר' שמעון קול ענות שמחה, מתחת הדלת. מזל טוב! מזל טוב! בן נולד.

הדלת נפתחה. והנשים אשר התאספו ברכו את ר' שמעון: מז"ט – אבי הילד!

לב ר' שמעון "בעל רחמנות" נתמלא גיל ושמחה עד אין קץ, נשא עיניו למרום, ושפתיו לחשו: אדון כל המעשים! הנני נותן לך שבח והודיה על כל החסד אשר עשית עמדי. אל תטשני לימים הבאים ואל תסתר את חסדך מאתי ומבני הנולד לי, שאוכל לגדל אותו על ברכי התורה והחסידות ויקוים ברכת רבי הקדוש מלעלוב – שאורו יבהיק על שמי היהדות, ויהי' לרועה אבן ישראל...

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

חוט של חן בלתי טבעי הי' מתוח על הנער הנולד, פניו היו מזהירים כעצם השמים לטוהר. שערות ראשו יורדות לו תלתלים. עיניו שחורות ועמוקות.

בברית מילה לקחו חבל כל נכבדי העיר, וגם אורחי ביתו התמידים, העניים שבסביבה. הילד נקרא בשם יצחק, ע"ש זקנו הג' ר' יצחק מקאליש ז"ל. לחדותו הפנימית של ר' שמעון לא הי' קץ שזכה להכניס בנו בבריתו של אאע"ה. דמעות של שמחה נראו בעיניו, בעת שידידיו ברכו אותו. שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט...

כוכב חדש נצנץ על שמי היהדות, שהתנוסס ברב ימים לתפארה, באורו הזך והגדול והי' לרבם של ישראל.

ב.

ימי ילדותו

הילד נתגדל על ברכי הוריו הישרים והתמימים, שנצרו אותו כאישון בת עין, והי' חביב להם כנפשם, כל מגמתם ושאיפתם היתה אך לחנך את הנער, בדרך התורה והמצוות. למטרה זו, לא הי' שום דבר יקר וקשה אצלם, השתדלו בכל עוז לטעת בלבו הרך, אהבה עזה לתורת ד' ולכל קדשים, ביחד עם אהבה וחבה לכל אחד מישראל, אהבה שלא סרה אח"כ מקרב לבו כל ימי חייו.

כאשר כלו לילד יצחק שלש שנים, הוליכו אותו לחדר, והתחילו ללמד אותו אלף-בית. באותו יום עשו הוריו סעודה חגיגית עבור כל אנשי העיר, הזמינו את כל העניים שבעיר ובסביבה, וחלקו להם צדקה ביד רחבה ונדיבה. – אמו היתה רגילה מעודה לתפור מלבושים חורף עבור יתומים ובני עניים וחילקה אותם בחנם לכל נצרך (דרכה הי' תמיד בכל

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

ועש"ק לאסף את היתומים העוזבים שבעיר לרחצם ולסרקם ולתת להם "פירות שבת".) מעומק לבם ברכו אותם כל הנאספים שיזכו לגדלו לתורה ולגדולה ויהי לתפארת ישראל.

"בוצין בוצין מקיטפי' ידיעא", כן רבינו בהיותו עוד ילד קטן נראו בו סימנים כי זרע ברך הוא, ואת קדושי נאמן, וכי הולך הוא בעקבות אבותיו, במידותיו ומעשיו התמימים. כה קרה לא פעם, שהנער בא מחדר הביתה וגלימתו אין עליו. או הנעלים החדשים – שזה ימים ספורים נעשו עבורו – אינם על רגליו, ועל שאלת הוריו היכן עזב את מלבושיו, ענה בתמימות ילדותית: לא יכולתי להביט בגודל צער חברי יעקל'ע או משה'לע בהלכם ערום ויחף. והקור גדול כ"כ, נתתי להם את מלבושי, כי לי בטח לא יחסר מלבוש אחר – כי אבי יקנה לי, אבל הלא הם בני-עניים המה, ואין להם כסף לקנות בעדם מלבוש... ובדברו ככה עיניו מפיקות צער ורחמנות לאין סוף.

כל רואי הילד נבאו לו גדולות. כל מכיריו הכירו בו שהוא לגדולות נוצר. אהבתו ללימוד התורה, שקידתו העצומה, השגתו המהירה והנפלאה, יחד עם עיונו העמוק והחודר. תהלוכותיו ומדותיו, המלאות יראת ד' כל אלה העידו מראש, כי עתיד הנער הזה להיות מראשי ישראל, מאוריו ומדריכיו.

מענין ואופיני בכוון הזה הוא הסיפור השגור בפי החסידים הישישיים. הרב הקדוש ר' דוד'ל לעלובער זצ"ל, שדרכו היתה לנדוד תמיד בדרך כדי להפיץ את מאור החסידות בלבות בני ישראל עבר פעם אחת דרך זאלשין, הר' שמעון בשמעו שרבו הרה"ק ר' דוד'ל נוסע דרך עירו, יצא לנגדו במרכבה מיוחדת והביא את בקשתו שיתעכב בזאלשין ויתאכסן אצלו.

הרה"ק נאות לדבריו ור' שמעון נתמלא גיל וחדוה שזכה לזה שהרב

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

הקדוש יתאכסן בביתו. בבוא הרב הקדוש ר' דוד'ל לביתו הציע ר' שמעון לפניו את בנו הילד החביב. באמרו את הילד הזה נתן לי ד' בזכות תפלותיכם הקדושות.

רבינו הקדוש שהי' אז ילד כבן חמש לא חדל מהביט בפני קדשו של הר' דודל ולא סר ממנו אף לרגע. בזריזות יתירה שימש אותו והי' רץ כצבי להביא לפני רבו טבק לשאוף...

– מה אתה לומד היום? שאל אותו הרה"ק ולטף אותו בידיו באמרו בלחש, אלקים יחנך בני...

– מקרא משנה וגמרא – היתה תשובתו במענה רך, – ב"ה שגורים על פי משניות "ברכות" ו"שבת", עם קטעי גמרא שלמדתי אצל רבי בחדר.

הרה"ק הי' מעלעל את מסכת בבא מציעא שהיתה מונחת לפניו, עד שבא לדף י"א, וקרא לנער יצחק'ל: למד נא בפני עצמך את המשנה הזאת.

התחלחל הנער בתחלה והתחיל ללמוד בקול מצלצל נעים: אומרת המשנה ראה אותן רצין, וכו' אמר זכתה לי "ש-י" פי' הקב"ה ששמו "ש-י" יזכה בעדו-הדין הוא שלא אמר כלום. שלא הועילה אמירתו.

הרה"ק נשתומם לשמוע הפירוש הנאה שיצא מפיו הילד ביראה – ושאל אותו בחבה יתרה:

– ולמה באמת לא תועיל אמירתו?

– לפי שאמר... משום שלא הי' לו לומר – היתה תשובתו בתמימות, אבל מדי אמרו זאת נתביש הילד מאד בהבינו שאין זה הפירוש הנכון,

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

וגעה בבכי' עצומה, טפות דמעות ירדו מעיניו היפות ואי אפשר הי' להרגיע את רוחו.

אין לך להתביש, בני: אמר לו הרה"ק ולקח אותו לתוך חיקו – הפירוש האמיתי נתגלה לך במשנה זו עתיד אתה להיות אי"ה לחכם גדול בישראל שיראתך קודמת לחכמתך... והרבה מאות ואלפים מישראל ינהרו אליך לשמוע דברי חכמה מפיו.

הנער הלך וגדל בחכמה וביראה, ולאט לאט החל רוח ד' לפעומו, הקדיש עתותיו לשקוד על דלתי התורה וכשרונותיו הנעלים הלכו הלך והתפתח.

בעודנו באבו נתפרסם שמו למרחוק.

הר' שמעון בעל רחמנות בנסעו בפעם בפעם על היריד בצ'נסטחוב הי' לו שם ידיד ואהוב נאמן, שעמד עמו יחד בשכנות בשוק. שמו הי' ר' מאיר מעיר זוריק (פלך קיעליץ), ותמיד אחרי כלות היריד נועדו ביחד, וכ"א התנצל לפני חברו ושפך לפניו את כל לבו ספר לו ההרפתקאות שעברו עליו במשך הזמן שלא התראו זה עם זה. בתוך הדברים סיפר לו הר' שמעון שהודות להשי"ת יש לו בן נחמד עלם טוב מצוין בלימודו וכבר הגיע לעונת השידוכים.

נצנץ רעיון בלב ר' מאיר ידידו, והביע אותו לפני שמעון בהגידו הלא גם לי בת. צנועה ויראת ד' בת חיל ורחל שמה, והי' נכון שנשתדך. את בתי תקח לבנך, אולם חפצי מקודם לבחון את החתן לתהות על קנקנו. איעצך איפוא שבנסעך שנית ליריד תביא אתך את בנך לצ'נסטחוב, והרב מרא דאתרא בפה יבחון אותו. ואם ימצא חן בעינינו אי"ה יוגמר הדבר בכי טוב.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

על כסא הרבנות בצ'נסטחוב, ישב אז הגאון המפורסם ר' דוד יצחק זצ"ל, שהי' אח"כ ראבד"ק פיעטרקוב, בעמ"ס בית דוד. חברו של הרבי מלובלין זצ"ל. (בכת"י נמצא כתוב חברי ר' "יצחק'ל לאנציטער") שהי' מפורסם לגאון מובהק ואיש צדיק.

הר' שמעון שהי' בטבעו בישן מאד, גבהל וירא שמא הרב מצ'נסטחוב המפורסם לגאון – לא יפיק רצון מבנו החתן שהוא עדיין עלם צעיר לימים ואפשר שבנו יכלם בבואו הנה. לזאת החליט לנסוע לעלובה, לשאול בעצת רבו הקדוש.

בבואו לפני הרה"ק מלעלוב והציע לפניו את שאלתו ענה לו: תסע עם בנך לצ'נסטחוב. ובדרך תתפללו שימצא חן בעיניו ואי"ה יוגמר הדבר וברכו תיכף במזל – טוב לרגל אירושו בנו היקר.

ר' שמעון בא הביתה וצוה תיכף לרתום את העגלה, הלביש את הנער יצחק'ל בבגד עליון חם, ונסעו ביחד צ'נסטחובה, בדרך שמרו את פקודת הרה"ק מלעלוב, התפללו לד' ואמרו תפלת הדרך. אח"כ התחילו לומר תהלים בהתלהבות: כי שמש ומגן ד' אלקים... חן וכבוד יתן ד'... לא ימנע טוב להולכים בתמים... עד שבאו בשלום לצ'נסטחוב...

הרב מצ'נסטחוב נתפעל מחכמתו ויראתו של העלם והוא נשא חן בעיניו עד שקרא לר' מאיר, ואמר לו: זכי' גדולה יש לך שתשיא את בתך ל"ח... וצוה תיכף להביא משקאות ומיני מגדים ובבית הרב נעשתה תיכף ההתקשרות וראשי-פרקים למז"ט. הרב שתה אתם "לחיים" וברך אותם שיזכו לרוות נחת מבניהם... באופן זה בא רבינו הקדוש בקשר האירוסין – עם בת הר' מאיר מזוריק.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

ג.

ימי נערותו ונסיעתו ללעלוב

בשנת תקנ"ה נתגגה חגיגת אפריונו של רבינו, את ב"ג מרת רחל, בת המופלג הר"ר מאיר מזוריק ז"ל. ברב פאר וחדוה, הוריו התמימים שמחו ופניהם מלאים צהלה. שזכו לגדל את בנם החביב לתורה ולחופה ומע"ט, גם לשמחת חותנו, הר' מאיר ז"ל לא הי' קץ שזכה להשיא את בתו לתלמיד חכם, כי הפלפול העמוק אשר דרש החתן לפני חופתו, הפליא את לבות כל השומעים, בכלל נכר הי' העלם במעלליו ומדותיו הישרים, שהשתקפה בהם עדינות נפשו.

אחרי חתונתו הוסיף רבינו שקידה על שקידתו בתורה וחסידות. שם לילות כימים, בבית המדרש דזאריק לעסוק בתורה ועבודה, התחיל להתנהג בפרישות וחסידות יתרה, רוב הימים עסק בתפלותיו החמות ונלהבות, ותשוקה עזה רחפה בקרבו להתנשא על בפסגת המעלות. לעלות בהר ד'... כל היום הי' עוסק עבודתו עבודת הקודש, ולפעמים הי' מתבודד ברעיונותיו הקדושים ובמחשבותיו הטהורות, אז החל להרגיש כי נחוץ לו איש שיאיר את עיניו בעבודת השי"ת אשר תשביע את נפשו השוקקה והצמאה לדבר ד' ואינה מוצאת לה מנוח ומרגוע.

פתאום הופיעה בזכרונו צורת רבו הרב הקדוש מלעלוב ז"ל. – איש קדוש כזה – אמר בלבו יוכל להיות לי לעזר להשקות את נפשי הצמאה, ממקור מים חיים, אצלו אוכל להשתלם במדות ודעות, הלא לא רחוקה היא עירה לעלוב מזאריק סה"כ שתי פרסאות, דרך כביש פולני, לא קשה היא איפוא הדרך לשם, ויש לפגוש הרבה עגלות אשר ינהרו שמה.

הסכים איפוא בדעתו לבלי להתמהמה הרבה, רק בעגלה הראשונה אשר יקרה ד' לפניו, יסע לעלובה!

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

הקור בחוץ חזק מאד, הסוסים מטפסים ורגליהם הולכות בשלג הרב, אל הסוסים אסורה עגלת אכר גסה ופשוטה, המתנהלת בכבדות אחריהם, רוח קר חודר לתוך בקיעי המכסה הרעועה, והאנשים היושבים בתוכה, גונחים מחמת גודל הקור, חוככים יד אחת בחברתה להתחמם קצת. מכים רגל אל רגל, שלא ישלוט בהן הרוח והקפאון.

בצד הקרון יושב, "האברך שלנו" שקוע בהרהורים ורעיונות. והוא כאילו אינו מרגיש את הקור העצום שפרש את כנפיו עליו. לבו עתה מלא געגועים ונפשו תמריא במרום, מצפה הוא להרגע שיזכה לקבל את פני הרב הקדוש מלעלוב. נשמתו כלתה, גדול צמאון אהבתו, מחשבות רבות חולפות כבזק במחו, ובתוך כך עגלתו מתקרבת – בתוך החושך ועלטה השוררת מסביב, – למקום מטרם, לעלובה...

חשכת הליל עוברת וסרה. קור הבוקר כבר החל להאיר את פני המזרח.

הננו בלעלוב! קורא העגלון בקולו העב. האברך בהגיע אליו הד קולו המשונה של העגלון התאזר שמחה וגיל, בוזיזות גדולה קפץ מהעגלה ובצעדים מהירים כונן את צעדיו להסמטא הצרה, אשר בצד מהשוק עד שבא לבית רעוע ונמוך, שבו דר הרה"ק ר' דוד ז"ל...

הרב הצדיק הקדוש איש אלקים מלאך ד' מוהר"ר דוד זצ"ל, לא הי' מפורסם עוד בעולם לרב ומנהיג, תלמיד דבוק הי' להרב הקדוש החווה מלובלין זצ"ל. ורע דבוק כאח להרה"ק מהרי"י ז"ל, הנקרא בפי כל היהודי הקדוש מפרשיסחא. (אם ארצה לתאר באריכות גדולות אישיותו המזהירה, של הרה"צ מלעלוב, קצר כעת המצע מהכיל. לזאת אסתפק רק בקטעי רשימות הנחוצים לענין).

הוא הי' מבחירי האנושיות משכמו ולמעלה גבוה מכל העם במוסריותו פרישותו וחסידותו צדקתו וקדושתו הפליאו את כל מכיריו לא עסק

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

מימיו בשום דבר גשמי, רק מעוטר בקדושה וטהרה, התמיד בלימוד תורה וחסידות. התפרנס בצמצום ע"י מה שאשתו עסקה במו"מ והחזיקה חנות קטנה סמוך לדירתו. רוב ימיו חי' נודד בעירות שונות כדי להפיח ולהלהיב זיקי אש החסידות בקרב בני ישראל. הצטיין במידותיו התרומיות. באהבת הבריות. פעמים רבות חי' עבודתו לפזר פירורי לחם לפני הצפרים העפות על פני רחוב העיר – או להגיש תבן וסובין לאכול לפני הסוסים שעמדו בשוק עיפים ורעבים מפני שהעגלון שכחם בהלכו לאכול ארוחת צהרים... אהבה עזה בלי מצרם היתה בלבו לכל בר ישראל. והי' מוכן תמיד למסור את גופו ונפשו בעד כל אחד מהם. תפילותיו היו בהתלהבות נוראה עד שכל עין רואה אותו אז העידה עליו שנפשו תרקיע שחקים ובין שרפי מעלה תשים קנה לנצח עמהם בנגינתם. אז חי' מופשט לגמרי מגשמיות ומחשבותיו אך משוטטות בעולמות העליונים.

בעת ביאת רבינו לבית הרה"ק ללעלוב פגש אותו בעת שברך ברכת התורה ושמע אותו מתפלל: אלקי הרוחות תן בי כ-ח לע-ב-ו-ד-ת-ך... הקול חוצב להבות אש חדר לחדרי לבב רבינו ומרוב יראת הכבוד נסוג מעט אחורנית וחכה עד שכלה הרה"ק את תפלותיו.

אחרי כלות תפלתו הביט בפני האברך הבא אליו ובפנים צוהלות הבמיעות אהבה וחבה יתרה פנה אליו והושיט לו את ידו שלום עליכם!

מה מעשיך יצחקל? למה באת? אז שפך לפניו רבינו את כל לבו. יחיד הוא בעירו, אין לו מי שידריכהו בדרך ד', ויורה אותו דעה להאיר עיניו לעבודתו ית"ש, ונחוץ לו מורה ומדריך לסלול לו נתיב, בדרכי השי"ת. הרה"ק התיחס אליו כאב רחמן. והתחיל ללמד אותו את דרכי החסידות.

אופינית היא העובדא שסיפר רבינו ז"ל בעצמו בסוף ימיו. לפני מעריציו, הסיפור הלז מפיץ אור על תהלכותיו הקדושות של הרה"ק

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

מלעלוב. בבואו פעם הראשונה לעלובה כעלות הבקר. הרה"ק ר' דודל
הי' הולך עטוף בטלית ותפילין, מוכן להתפלל והנה נכרי א' דפוק על
פסח החנות, ומבקש שימכרו לו חצי לוג שכר. לא הי' עוד שום א' מבני
ביתו בחנות. והלך הוא בעצמו ומדד לו בזריזות עצומה חצי לוג יי"ש
והגיש אותה לפני הנכרי, הקונה לא רצה ליתן המחיר הנדרש, ורצה
שישפוך לו עוד מעט על המדה, הרה"ק לא רצה עוד לדבר יותר עם
הקונה ושפך בחזרה את השכר לחבית, והלך בחזרה לביתו והתחיל
להתפלל. רבינו בעמדו אצלו נשתומם על המראה ולא הבין. למה הלך
בתחלה בזריזות יתרה, ומדד לו. ואח"כ כשכבר נמדד שוב אין חפצו
לדבר אתו עוד, הרה"ק בראותו תמהונו הרב פנה אליו ואמר לו באמירה
רכה, שמע נא יקירי! שיטתנו היא בכל דרכיך דעהו! ובכל מעללי האיש
צריך לידע מקודם איזה נחת רוח יהי' לבורא יתברך מזה אם אעשה זאת,
והנה בעת שהלכתי למדוד השכר כוונתי בזה לקיים מצות עשה של הין
צדק ואיפה צדק לפיכך הלכתי בזריזות... אבל מכיון שראיתי שהדבר
נוגע רק למסחר מה לי ולזאת איזה נח"ר יהי' מזה להרבש"ע... כי לא
מש האברך מן הרה"ק ויפקח עין על כל מצעדי איש קדוש ונפש שואפת
רוח חכמה. נפשו המשכלת מצאה די והותר, מזון רוחני אצל הרה"ק –
ומן הוא והלאה, שגבה חסידותו וחכמתו, הוסיפה שורש בלבו, ותעש
פרי למעלה למעלה...

ד.

על שלחן חותנו בזאריק

מעת שבתו בפעם ראשונה בלעלוב בצל קדשו של רבו הגדול נתקשר
אליו בנימי אהבה שנשזרו ונקלעו בתוך לבו עד שנתהוו לעבודות
חזקות בלתי מנותקות לנצח, ותשוקה עזה התלקחה בקרבו כלהבת אש
לבא תמיד לחזות בנועם רבו ולבקר בהיכלו, מני אז לא הי' יכול לעצור
ברוחו ולא מצא מרגוע לנפשו אם לא נסע על שבת אחת ללעלוב, אחר
היותו שבת אחת בביתו בזאריק. ומאז היותו אצל רבו האציל עליו מרוח

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

קדשו עד שהי' נראה לכל שנהפך לאיש אחר כי צלחה עליו רוח ד' ואש הקדש בערה בו. כל צרכי עוה"ז היו בעיניו כאפס ואין, ורק מטרה אחת היתה לו בחיים לעסוק בעבודת השי"ת ולהתדבק באור אין סוף.

חותנו הר' מאיר הי' מופלג בתורה איש תמים ירא ד' אך מתנגד נלהב הי' לדרך החסידות והי' רודף מאד את מנהיגי החסידות, מוזרה היתה בעיניו התנהגות חתנו החדש ויהי בעיניו כמתעתע בראותו אותו תמיד הולך שקוע ברעיונות ועוסק רק בתפלה. אינו שם לב לעסוק תמיד בתורה לחזור על היורה דעה שיוכל למצא לו איזו משרת רבנות וכוחות נפשו הנעלים כלים בדברים אשר אין בהם תועלת וכבר נסה לדבר אליו בדברים רכים. אולם הלה לא אבה לשמוע אליו ולא חפץ להזיז אף זיז משהו מדרכיו אשר סלל לו.

בראות חותנו את נסיעותיו התמידיות ללעלוב לרבו. כבר פקעה סבלנות חותנו. וגער בו בחרון אף: נרפה אתה נרפה! אין רצונך לעסוק בתורה לפיכך תסע תמיד ללעלוב... מה יהי' סופך? הרי גם לעסוק במסחר לא תאבה, ובכן כלה גרש אגרש אותך מעל שלחני.

דבר גם על לב בתו שלא תתן אותו לנסוע ללעלוב ויתחיל לדאוג בעד איזו תכלית וגם היא הוסיפה להוכיחו על פניו ועשתה הרבה תחבולות ואמצעים שבידה לבל להניח לנסיעתו. אבל רוחו הכביר לא שקט ולא מצא מנוח ואי אפשר הי' למנוע אותו מהפך את זממו לשום את דרכו לעלובה.

דאגת חותנו הלכה ורבה יום ליום לגורל בתו שנפלה לידי איש כזה אשר אין בדעתו לעסוק בשום דבר כדי להמציא טרף לביתו והוא נעשה ל"בטלן" ופזיז ללא תורה וללא תעודה. עד שהחליט לדבר על לב בתו שתאלצוהו לתת לה גט פטורין לגרשה כדין. היא נענתה לדברי אבי'. ותמיד בבוא בעלה לביתו התלוננה לפניו ושפכה את מרי לבה בטענותי'

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

הרבות. בטלן אתה כל העסקים תשליך אחרי גוון. רק תעסוק בהעויות ותפילות ונסיעות ללעלוב. מאין נמצא מקור מחיתנו?

כך התחילה להתקוטט עמו בכל יום ויום. הוא סבל את חרפותיו. וקבל אותן באהבה. לא שם לבו לצעקותי' רק הלך הלאה בדרכיו. אולם היא לא הרפתה ממנו ובתחבולות שונות הרבתה לענות אותו והציעה תמיד את טענותי' שיגרש אותה, ויסבול עינויים מרים וקשים עד שראה שכמעט אין לו שום עצה אחרת רק למלא את דרישתה לתת לה גט פטורין והוחלט אצלם לילך להרב מרא דאתרא.

בבית הרב שוורת דומי'. כולם כבר נאספים. ה"ר מאיר, אשתו וחתנו. הרב יושב נבוך אצל ספר פתוח אצלו. הסופר וקולמסו בידו. בצד השלחן יושבים העדים המזומנים וכולם כבר מוכנים לכתוב הגט. שביעת רצון משתקפת מעיני ר' מאיר וצחוק שרוי על שפתיו סוף כל סוף הגיע למטרתו ויתיר את בתו מכבלי עיגון של איש בטלן כזה. אולם חתנו יושב ממולו, פניו מפיקות עג"נ מרובה, מוחו נעשה צר מהכיל הרעיונות המעציבים האצים ודוחפים זא"ז והוא סומך את ראשו בידו...

"אפילו מזבח מוריד עליו דמעות"... אמרו ז"ל על המגרש אשתו ראשונה. ואיככה יוכל הוא לעשות צעד כזה.

תלהט במחשבותיו המסובכות ואנחות מרות מתפרצות מתוך לבו הכואב...

פתאום אותות שביעת רצון נראות על פניו העגומים כאילו רעיון חדש שמח נצנץ במחו. פנה לנאספים לאמור: המתינו לי עוד אי-אלה רגעים התעכבו נא עם כתיבת הגט רצוני לדבר עוד דברים אחדים עם אשתי טרם אגרשנה...

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

שניהם נכנסו לחדר מיוחד. ויצאו בפנים צוהלות והביעו את החלטתם שאין הם רוצים להתגרש והסכימו לדור הלאה בשלום יחד... פני חותנו נתעקמו מגודל חרון אף בשמעו החלטתם. והסכים בדעתו לגרש את שניהם מביתו אם עוד יתנהג חתנו בדרכים כאלו.

גם אחרי זאת סבל הרבה מאשתו שהתקוטטה תמיד עם המשרתות שבביתה צעקה עליהם וציערה אותם הרבה. והתנהגות זו כאבה מאד לרבינו עד שבהיותו בלעלוב התנצל לפני רבינו. שאם הי' יכול לשמוע חרפתו שמגדפת לו אשתו וסיבל אבל האיק' יכל לסבול בעצר ועג"נ שיש לבנות ישראל אצלה:

"הדברים האלו – מה תאמר לי – אמרם לעצמך". היתה תשובת רבו על התנצלותו.

נדהם רבינו מתשובת רבו זאת ולא הבין את כוונתו. עד שבא לביתו ופתח איזה ספר ומצא דברים כאלו בשם הבעש"ט הקדוש... אם אדם פוגם במעשה גורם לו צער מבהמה ועבדים שלו. ואם פוגם בדיבור יש לו צער מאשתו ושאר בני אדם שמקללין ומצערין אותו בדברים ואם פוגם במחשבה יש לו צער מבנים".

הדברים הללו הפיצו אור על תשובת רבו, אין הדבר תלוי אלא בי, ונכון איפוא לתקן הדיבור...

... החסידים הישישים יודעים לספר איך שחותנו של רבינו ה"ר מאיר שהי' מקודם מתנגד עצום נעשה אח"כ לחסיד נלהב של הרה"ק ר"ד מלעלוב. ע"י מעשה שהי'.

הרה"ק מלעלוב נסע פעם א' דרך זאריק ונתעכב שם איזו ימים אצל א' מאנ"ש, והנה פתאום נכנסו אליו מבוהלים איזו ממעריציו ויעצו אותו

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

שינוס תיכף הביתה ואם לא הוי בנפשו הוא כי רודפי החסידים דפה מסרו איזה מלשינות לבית המשפט על הרה"ק ועלול שח"ו יתפס לבית המאסר על איזו שבועות.

– מי הוא הרודף אותנו שאל אותם הרה"ק. הם הראו על חותנו של רבינו ה"ר מאיר שהוא עיקר רודף להחסידים ומנהיגיהם.

– הוליכו אותי אליו צוה לאנ"ש העומדים סביבו. הם נרתעו לאחורם כי יראו שבבואו לבית ר' מאיר יבזה ח"ו את הרה"ק.

אין דבר! הוליכו אותי אליו – באה פקודת הרה"ק שנית.

א"ש מלאו את דרישתו והוליכו אותו לבית ה"ר מאיר. בבואו לפניו ביתו, העמיד א"ע מאחורי הדלת ושמע איך שהר"ר מאיר יושב ואומר הקאפי' ז' בתהלים בקרירות. כאשר נצב אחורי הדלת התחיל, הרה"ק לומר אתו פסוק בפסוק בהתלהבות עצומה הקורעת סגורי הלב – "ירדוף אויב נפשי ישג וירמוס לארץ חיי וכבודי לעפר ישכן סלה! רבש"ע קומה ד' בא-פ-ך ה-נש-א בעברות צוררי". הד קולו החוצב להבות אש צלצל באזני ה"ר מאיר ונודעזעו כל אבריו כי נדמה לו ששומע שיח שרפי קודש ומה השתומם שבפתחו את הדלת ומצא את הרה"ק עומד לפניו דמעות מטפטפות מעיניו ותוארו כתואר פני מלאך אלקים חיל ורעדה אחווהו ארכבותיו התחילו דא לדא נקשן, נפל על פניו והתפרץ בבכי לפני הרה"ק רבי! הנני חפת להסתופף בצלכם הקדוש מהיום והלאה הנני מאנשי שלומכם...

ה.

אהבת ישראל ודיבוק חברים בלעלוב

הרבה הרבה סבל רבינו, עד שהלאה בידו למשוך הלאה את עבודתו

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

הקדושה, תחת חסות כנפי רבו הקדוש מלעלוב. דרכו לא היתה סוגה בשושנים כלל. על כל צעד ושעל פגש באבני נגף ומכשולים שונים שהושמו לפניו על כל מדרך כף רגל. נרדף היה בלי חשך מבני ביתו שלא ירדו לסוף דעתו העמוקה, נרדף מחבורת המתנגדים שבעירו, מלבד הרפתקאות רבות צדדיות ושונות שעברו עליו. רק הודות למדה יתירה של צדקתו ותמימותו הטהורה ומפליאה ומדותיו התרומיות עבר בשלום דרך כל החתחתים עד שנתחבב למאד בעיני כל מכיריו ביחוד רחשו לו הכל אהבה יראת הכבוד בראותם תום פשטות ואהבת הבריות שנשרשו בקרבו מעת הסתופפו בצל רבו הקדוש מלעלוב.

כי תלמיד מקשיב הי' רבינו לרבו הראשון, הרב הקדוש מלעלוב זצוקלה"ה: במשך הזמן שביקר את היכל קדשו ושימש לפניו הספיק לקלוט לתוך לבבו את הגרעינים העיקריים שבאישיותו הקדושה והמזהירה שרישומם הי' ניכר אח"כ בכל מעלליו ותהלכותיו בשמך שני חייו.

פרק בפני עצמו קובע לו מדת אהבת ישראל שהשתרשה עמוק בלב הרה"ק מלעלוב ומסרה לתלמידו החביב הוא רבינו הקדוש זצ"ל. אהבת ישראל הוא אחד מעיקרי החסידות.

הבעש"ט הקדוש זצוקלה"ה היה אומר שעל שלשה עקרין בנה את יסודות החסידות: אהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת ד'. המדרגה הראשונה הוא הדרך והמסילה להשני, כי ע"י אהבת ישראל באים לאהבת התורה, ושניהם המה המטלות המוליכות בית אל למדרגת אהבת ד'.

על היסוד הראשון בנה הרה"ק מלעלוב זצ"ל את שיטתו החסידותית. בהתלהבות עזה, עמד על משמרתו הקדושה כאיש מלחמה, ירד אל העם והמשיך אליו אלפי נפשות מישראל שהאיר עיניהם בתורה ויראה.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

לר התבוננו כל בני ישראל – אמר הרה"ק מלעלוב – והיו חברים דבוקים ואוהבים נאמנים זה לזה, אזי היתה ידם זו שמושיטים אחד לחברו נעשית יד אחת גדולה וארוכה שמגעת עד כסא הכבוד, והיתה בכחה להמשיך כל טוב בגשמיות ורוחניות עבור כלל ישראל.

לכל דבר טוב כגון כסף וזהב יש נסיון ובחינה, אם הוא ממשי ומקורי ולא מלאכותי. אם הבחינה טובה היא, הסימן שגם החומר טוב הוא. גם לכל בן ישראל יש בחינה כזו. ובחינתו היא אהבת ישראל. אהבת ישראל שבו מראה על העצמיות היהודית האמתית אשר בקרבו.

עוד לא הגעתי למדת אהבת ישראל – התנצל פעם אחת הרב הקדוש מלעלוב זצ"ל – כי עוד מרגיש אנכי בלבי מעט חבה יתרה לבני יחידי יותר מלבן ישראל אחר...

ככה למד את תלמידו החביב ג"כ לבלתי לראות רע בשום אחד מישראל. לדון את כל אחד ואחד לכף זכות. בכל מעשיו ופעולותיו כדי להמליץ יושר על עם ישראל.

הסכת נא ושמע, – פנה פעם אחת הרה"ק זצ"ל מלעלוב לרבנו זצ"ל. אספר לך עובדא מפליאה ממה שקרה לי בימי נעורי, הדברים האלה כתבם על לוח לבך לזכרון נצח. כי הרבה יאירו לך ויורו אותך איך להתנהג בדיבוק חברים ואהבת ישראל בדרכך בחיים.

בהיותי אברך צעיר לימים – פתח ואמר – הייתי רגיל לנסוע לימים הנוראים בין כסה לעשור ליזנסקה, כדי להסתופף בצלו של רבי הקדוש והנורא הר"ר אלימלך זצוקלה"ה ויען שהייתי אביון מדוכא. לא השיגה רגלי לשכור עגלה מיוחדת לשם שעלה בסכום רב, הוכרחתי איפוא ללכת רגלי דרך כפרים עיירות וכרכים עד בואי שמה בשלום. עוד קודם ר"ח אלול עזבתי את ביתי לנדוד בדרך איזה שבועות כי לא דרך רחוקה

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

היא מאד לליזנסק מלעלוב, וכדי לקצר את הדרך הלכתי ג"כ דרך עיירות שונות בעקלתון עד שהגעתי ליוזנסקאה.

פעם הלכתי מעיר צויזמיר (סאנדאמיר) לראוואדוב ומשם דרך איזה יער אשר פלסתי לי נתיב משם לעירה ליסקא, הסמוך לליזנסק ואני שקוע אז ברעיונות, כי נפשי הומה ומתגעגעת לקבל את פני רבי הקדוש. לא הלכתי איפוא בדרך אשר התוית לי, רק בכל צעד חדרתי יותר לעמקי היער, עם אילנותיו המסתעפים.

הימים ימי אלול ועת שקיעה, רוח קרה נשבה ופתאום הנה נתעוררתי ממחשבותי וראיתי את עצמי עומד בין עצי היער המסובכים, חפשתי מוצא מן היער ולא מצאתי, החושך הלך הלך והתעבה, הלך והעמק, מסביב חשכת אימים ודממת מדבר מעיקה על הלב...

מנסה אנכי ללכת הלאה, אולם אני תועה בין השבילים ושרוכי הדרכים באין מוצא החוצה, ויש שאני נצב לפתע לפני אילן ערום ושבור בדים העומד עירי בתוך המשעול. מאז עגמה עלי נפשי, לבבי נשבר לרסיסים, עד שהתפרצתי בבכי לרבון העולמים. תעיתי כשה אובד בקש עבדך...

פתאום מגיע לאזני איזה הד קול צעדי איש המתהלך ביער. לבבי התחיל לפעם בקרבי כהלמות פטיש, פלצות אחזתני. רעד עבר את בשרי בראותי איך שהאיש מתקרב אלי בצעדים מהירים.

– את מי אתה מבקש? שואל אותי האיש בקול רם. נדהם ומשתומם עמדתי, כל עורקי וגידי נתמתחו ונודעזעו ולא יכלתי לפתוח את פי לענות מפני גודל הפחד.

– אל תבך יקירי ואל תחת, אמור נא את מי אתה מבקש, ואיפוא תחפוץ

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

לצאת מן הסבך הזה?

התאמצתי והתגברתי בכל כוחותי ועניתי: את רבי הגדול מליזנסק אנכי מבקש, ולא אוכל מצוא את הדרך המוביל שמה!

– בא נא אתי, אמר לי האיש הזה, ותבא בשלום למחזו חפצך. ולקח אותי בידי ואחרי שעה קטנה מצאתי א"ע עומד בליזנסק לא רחוק מביהמ"ד של רבי. הבעתי את תודותי החמות לאיש עבור החסד שעשה עמדי והוא פנה אלי באמרו לי אמסור לך שני דברים נחוצים שיהי' נר לרגלך בדרכי עבודת השי"ת.

(א) אם חפצים לחבר שני גזורי עצים זה לזה שיהיו מחוברים יחד ולא ינותקו לנצח, דרוש לנסר כל אחד מהם היטב שלא ישאר שום דבר בולט באחד יותר מחברו רק יהיו שוים ומחולקים היטב, אזי יודבקו והיו לאחד.

(ב) עד שתסתכל לפעולות חברך, טוב יותר שתפנה את מבטך לתוך פעולתך ותוך תוכך.
אחרי שאמר לי זאת נעלם מפני האיש ולא ראיתיו עוד.

כהיום – סיים הרה"ק מלעלוב זצ"ל – הנני יודע על נכון פירוש שני הדברים הללו וברור לי שהאיש הזה הי' אלי' הנביא זכור לטוב.

את הסיפור הזה סיפר אח"כ רבינו הקדוש לפני מעריציו בלשון רבו ואמר כי הדברים הללו עמוקים הם למאד.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

ו.

ימי חורפו ונסיעתו להחזרה מלובלין לצוקלה"ה

בימי חורפו לא מש רבינו מאהלו של רבו המובהק הרב הקדוש מלעלוב
זצ"ל שהתייחס אליו כאב נאמן.

לאט לאט כבש לו את שבילו וטפס ועלה מדרגה אחר מדרגה בסולם
עבודת השי"ת יראתו וקדושתו. השתדל לרדת לתוך עמקי העמקים
אשר בלעלוב או יותר נכון לעלות אל הלעילא ולעילא שבה. לדלות
בשפע מים מתוך בארה להשקות גם שדמות לבו. בכל רוחו ונפשו
התמסר לעבודה זו להאיר מחשכי הנפש באור החיים של רבו הקדוש.

כשם שיש מסכת "בבא קמא" "בבא מציעא" שמיגיעים א"ע בכדי להבין
אותה כך לעתיד לבא – אמר רבינו זצ"ל מווארקע – יתגלה שוה"ק ר'
דוד'ל מלעלוב הוא מסכת בפני עצמו, שדרוש יגיעה רבה בכדי לירד
לעמקה...

כידוע לא רצה הרה"ק מלעלוב כלל לשאת עליו את התואר רבי באמרו
שוה"ק היחידי נמצא רק בהיכל הקודש בלובלין. הוא יעץ את כל
מעריציו לנסוע לובלינה כי שמה יוכלו לרוות את לבם בתורה ועבודה.

ככה היתה דרכו כפעם בפעם, בפרוס חג השבועות או לפני הימים
הנוראים אז התאספו אנשי שלומו לעלובה, שכרו עגלה מיוחדת ועם
רבים מלעלוב בראש שמו את דרכם להחזרה הקדוש מלובלין, כל אחד
ואחד מסר את הכסף אשר אתו להרבי ר' דוד'ל זצ"ל ותחת חסותו
התקיימה הנסיעה של כל הסיעה.

בנסעם דרך עיירות וכפרים שונים הסתפחו אליהם עוד חסידים כי
הרה"ק מלעלוב הפיץ את אורו הגדול של הרבי מלובלין בכל תפוצות

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

ישראל. ואם פגשו בדרכם חסידים שמכתתים את רגליהם לובלינה, לקחו אותם על העגלה אשר להם ומכיון שראה הרה"ק כי כבד סבל המשא על הסוסים לרגלי האנשים הרבים היושבים בקרון נכמרו רחמיו על בעלי חיים הללו שעבודתם כ"כ קשה והם מתנהגים בכבדות. ירד איפוא מהעגלה, הוא וכל הנוסעים אתו ורק החבילות והתרמילים הניחו שם וכלם הלכו רגלי על יד העגלה המתנהלת בצדם. בדרך הגיד הרה"ק מלעלוב לפנייהם דברי תורה מלאים התלהבות דקדושה למד אתם איך להזדכך טרם קבלו את פני הרבי הקדוש מלובלין ונטע בלבם מדת הכנעה והשתנות. גדולה היתה אז החדוה הפנימית של כל החסידים הלעלובאים. באכסניות שפגשו עלי דרכם עשו משתאות במסבה יחד את רבם הקדוש, כל אחד שפך אז את שיח לבו לפני רביו וחבריו וימצא נחם...

פעם לקח הרה"ק מלעלוב אתו גם את רבינו זצ"ל שיסתופף בצל קדשו של הרבי מלובלין זצ"ל. הלא בימים אלו בימים הקדושים והנוראים מכל אפסי ארץ ינהרו לובלינה ויתרכזו שמה כל גדולי החסידות ומנהיגי ישראל. ומצא איפוא לנכון ליקח אתו גם כן את ה"אברך מזאריק" שנבאו לו גדולות.

בבית המדרש שלהרבי מלובלין רבה התנועה, פה ושם יושבים – ישישים ואברכים שקועים בתוך שיחה עמוקה. מעיניהם החולמות ניכר כי מחשבותיהם תרחפנה בעולם הרוחני, מופשטי הרגש הם כלם. בית המדרש כולו טבול בים של אורה.

פתאום, קול המולה נשמע בבית המדרש, כולם אצים ורצים נדחפים ונבהלים. רתת אחזה את כולם וינוחו אמות בית המדרש שמועה פשטה בבית המדרש – הרבי בבית המדרש...

הדלת נפתחה, הרבי עומד ופושט את ידו לקבל "שלום" מכל הבאים,

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

כלם נסקרים בסקירה קצרה, הלבבות של הנגשים לקבל שלום מתמוגגים מפחד... דפיקות הלבבות התמזגו לדפיקה אחת – שהד קולה נשמע במרחב... בפנים צוהלות ובחבה יתרה הוא מושיט שלום להרה"ק מלעלוב, והלה מציע לפני רבו את כל אלו שבאו תחת חסותו.

בהגיע לרבינו הקדוש, התחיל הרה"ק לשבח אותו ולפארו מאד באמרו: – את האברך הזה ר' יצחק'ל יכולים לצרף להמנין... ידו של האברך עוד תחובה ביד הרבי וכולו רועד. בעת שהרבי מפנה עליו את מבטו, החודר עמוק עמוק. אולם ביחד עם זה, הוא מלפף אותו באהבה וחבה היורדת לחדרי הלב. – מה שלומך ישראל? נזרקה מלה מפיו הרבי הקדוש. משתוממים ונדהמים על המחזה עמדו הרה"ק מלעלוב עם תלמידו, איש לא הבין את דברי הרבי הקדוש.

נגש הרה"ק ר' דוד'ל, ושפתיו ממלמלות חרש להרבי, הלא האברך הזה יצחק שמו.

– ע"פ הזה"ק נקרא יצחק ישראל. באה התשובה מהחווה לתלמידו.

ובכל זאת עוד נשאר הדבר לפלא בעיני כל החסידים.

הבינו החסידים את דברי הרבי מלובלין זצ"ל רק אחרי ימים ושנים, בשנת תר"ח בעת שנחלה רבינו זצ"ל מווארקא, ואזי הוסיפו לו שם ישראל על שמו, ומני אז נקרא בשמו רבי ישראל יצחק.

כן, כן... אמרו החסידים הוורקאים, הרבי הקדוש מלובלין ראה באספקלריא המאירה את האור המתנוצץ. לא לחנם נכתר בתואר "חווה"...

בואו ללובלין הרעיש את לבבו של רבינו הקדוש והביאתהו לידי

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

הסתכלות והתבוננות, והוא התאמץ להשתתף לסיעה זו שבלובלין.

כאן עוד יוכל להשקות את נפשו הצמאה.

רביים מובהקים. שהורנו את דרכי ד' – אמר רבינו זצ"ל מווארקא – הי' לי שלשה. הראשון הי' הרב הקדוש ר' דודל מלעלוב זצ"ל רבי האחרון היה הרבי ר' בונם זצ"ל מפרשיסחא והרבי מלובלין זצ"ל הוא הי' הרבי האמצעי שלי.

בהיותו כפעם בפעם בלובלין – סיפר רבינו זצ"ל לפני מעריציו, לא קרבותי מעולם יותר מעד חצי ביהמ"ד, בכדי לגשת לשלחן הרבי הקדוש זצ"ל כל כך רחפה לנגד עיני אימת הרבי ובכל זאת המאמרים שהי' עלי לשמוע שמעתי גם בעמדי מרחוק, ואלו הדברים הקדושים שלא הי' מופנים אלי, גם אם הייתי מתקרב לא הייתי שומעם...

ז.

עוד מימי חורפו

בזאריק התפרנס רבינו זצ"ל ממה שעלה בידו להשיג רשיון מהממשלה – אחרי השתדליות שונות – להחזיק עסק של טבק בשביל כל הגליל מסביב. מזה פרנסתו היתה מצוי' לו בריות, התעסקותו במסחרים הכי גדולים לא מנעוהו מלעסוק הלאה בתורה ועבודה עוד ביתר שאת.

מענין הוא, מה שסיפר אחד מגדולי תלמידיו של רבינו זצ"ל, החסיד ר' יונתן זצ"ל מזאריק, שהי' דר ביחד עם רבינו זצ"ל בימי חורפו והי' חבר דבוק אליו.

פעם קיבל רבינו אזהרה מהממשלה, שבאם במשך שני ימים לא ישלם את המגיע להם בעד הטבק שקנה, אזי יקחו ממנו בחזרה לעולם את

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

הרשיון של – המסחר – המקור היחיד של פרנסתו.

רבינו הלך איפוא עם חברו ר' יונתן הנ"ל לבקש כסף בתורת הלואה, כדי לשלם להם. אולם לשוא הי' עמלם, כי לא השיגו בשום מקום. רבינו נמצא אז במצור ובמצוק. והנה פתאום פנה את עצמו לחברו הנ"ל – בא עמי לבית החסידים!

בבואם לביה"ח, קרב רבינו לארגז הספרים והוציא משם גמרא פסחים והי' מצפצף עד שהגיע לסוגי' דלמפרע הוא גובה, באמרו ננסה נא כעת ללמוד סוגי' זו, כי קושיא חמורה קשה לי כאן. ככה גמרו יחד את הסוגי' בעומק הבנה, עד שהבינו אותה על בוריה, בטוב טעם ודעת נתיישבו להם כל התמיהות שהוקשו להם מקודם.

אחר לימודם, שאל אותו חברו הנ"ל, שיגיד לו האיך אפשר הדבר בעת שהוא מוקף בטרדות קשות שיכול מוחו להתעמק בעיון גדול כ"כ בלימוד?

– כן הוא דרכי תמיד – השיב לו רבינו זצ"ל – בעת שהנני מרגיש שכל חושי, רעיונותי ומחשבותי מתלכדים ומתרכזים מסביב לדבר אחד, אזי הנני משתמש בהם לד"ת, גם כעת השתמשתי בהזדמנות זו להבין סוגי' עמוקה זו על בוריה.

פעם בבוא רבינו זצ"ל להיכל הקודש של הרבי מלובלין זי"ע, בעת שהושיט לו את הפתקא, פנה הלה אליו בלשונו:

– אם תזדמן אליך איזו משרה בתורה מלמד מהנכון שתקבל אותה. נשתומם רבינו בתחלה בשמעו זאת, וחשב שאפשר דברי הרבי לאיש אחר הם מופנים, כי הלא פרנסתו היתה לו מצוי' אז בהרחבה מעסקו ולמה לו משרת מלמד.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

אולם בעת שיצא מלפני הרבי והלך חזרה לבית המדרש, בא איזה איש כפרי מאיזה כפר סמוך לעיר טרניגרדי להיכל הרבי ובכה בדמעות שלישי, שבניו ערלי לב המה, כי שם בכפר לא נמצא שום מלמד הגון, הוא מוכן לתת את כל אשר לו ובלבד שלבם יפתח. להבין ולהשכיל בתורה.

– אם תוכל לתת ארבעים אדומים עבור ה"זמן" יסע אתך האברך שיצא עתה, והוא ילמוד עם בניך, ובטח יצליחו – השיב לו הרבי הקדוש.

אז יצא הכפרי הנ"ל לרבינו זצ"ל, ומסר לו את דברי הרבי, הבין אז הרבי שאמת הדבר ואליו כיון הרבי את דבריו. לא רצה איפוא להרהר עוד יותר והחליט לנסע יחד עמו לכפר.

והנה לתמהונו הגדול מיד לבואו להכפר, קיבל מכתב מאשתו, כי החילים הצרפתים שעברו אז לרוסיה, שללו את ביתה בזאריק ולא נשאר כל בבית, כי את הכל לקחו אתם, ונכון שיבקש לעצמו איזה משרה בתור מלמד... כי אין לה מעתה שום מקור מחי'.

הבין אז רבינו את דברי הרבי הקדוש מלובלין שחזה עליו עתידות באספקלריא המאירה.

עבדה קשה היתה לרבינו זצ"ל בלמדו עם בני הכפרי, כי אטומי לב היו ולא קבלו ממנו אף מלה, עד שנסע במכוון לובלינה והתנצל לפני הרבי שירא אן אין עבודתו לריק ולבטלה ומלאכתו רמי' ועוד יקח כסף חנם ללא הועיל...

– התפלל עליהם – השיב לו הרבי – ויצליחו בלימודם. נסע רבינו בחזרה ויעשה כפקודת הרבי זצ"ל ומני אז נפתח לבם וגדלו והצליחו ויעשו חיל בלימודים. כן בלה אז רבינו את כל ה"זמן" בבית הכפרי, סבל

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

הרבה וקבל באהבה כדרכו תמיד.

בעת שכלה ה"זמן" רצה הכפרי שישאר רבינו אצלו עוד על ה"זמן" הבא, אולם רבינו לא חפץ לעשות שום צעד בלי הסכמת הרבי מלובלין זצ"ל. נסע איפוא לובלינה לשאול את פי רבו הקדוש.

אחרי קבלת שלום מידו הטהורה של הרבי זצ"ל פנה אליו בלשון חבה: יצחק'ל אמור איזה דבר נכון שמעת בהיותך בכפר חצי שנה שלמה?

נדהם אז רבינו זצ"ל. פניו נתלבנו כסיד ההיכל, חולפים ועוברים לפניו הימים שבלה בין אנשי כפרים, קטני המזח המה בעלי השכל הפשוט. נזכר הוא בכל ההרפתקאות שעברו עליו במשך הזמן והנה פתאום הוא נזכר. פעם נפלה קטטה ומריבה בהכפר ואחד מהכפרים שהי' שרוי כעס על חברו לא אבה לבא למנין להתפלל.

והנה כפרי אחד דבר על לבו של אותו האיש ויקחהו בדברי כבושין וככה אמר לו. כתוב בתורה: וירא מנוחה כי טוב, ויט שכמו לסבול. הפירוש הוא כך, וירא, שנראה לו (מלשון "רואה אני את דברי אדמו"ן") המנוחה כי טוב היא, אזי "ויט שכמו לסבול", החליט בדעתו להיות סבלן כל ימיו, אמנם מי שהוא סבלן מטבעו אינו כועס על זולתו ויש לו איפוא מנוחה בדעתו... עמד רבינו שקוע ברעיונות והרהר בדברים ההלו שעלו בזכרונו והנה נזרקה שנית השאלה מפי רבו הקדוש.
— היתכן במשך חצי שנה שבלית בכפר לא שמעת שום דבר חדש?

רבינו שעמד באימה ברתת ובוזיעה, התחיל להציע לפני רבו הקדוש את הדבר ששמע מפי הכפרי באמרו רק דבר קל שמעת...!

הרבי בשמעו את הדברים האלו, פנה אל רבינו בדיבורו:

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

– העוד מעט שמעת? הרבה, הרבה, תוכל ללמוד מזה. תדע יקירי! שעד עתה עדיין הנני עוסק לבא לגדולות בבחינה זו... ומעתה כבר תוכל ליסע הביתה לזאריק.

ועוד בהיותו בלובלין שמע כי במשך היותו בכפר הצליחה אשתו בכל עסקי'. ובכן לא לקח שוב אתו את הכסף שכר המלמדות רק חילקו תיכף למצות הכנסת כלה, ובבואו הביתה נתברכו נכסיו כברכת רבו הקדוש בעת פרידתו.

רבינו זצ"ל סיפר זאת בעצמו לפני אחד מגדולי תלמידיו החסיד ר' מרדכי ז"ל מקאלושין בעמח"ס מאמר מרדכי – בעת שהלה התנצל על מציקות שונות שעוברים עליו, – וסיים רבינו, כן הוא הדבר: סבלנות מדה טובה היא למאד, הרבה הרבה יגעת עד שהגעת למדה זו.

גם זאת אמר רבינו זצ"ל ששמע מכפרי אחד בעת שהיית רבינו בכפר, שפירש לעצמו את הפסוק: ראה אנכי בלשון פולנית "פאטש סאביע" והי' רגיל בפי רבינו זצ"ל לשנות את דברי הכפרי האלו תמיד, בפרשת ראה על שלחנו הקדוש, באמרו שדברים אמתים הם דברי הכפרי: "ראה אנכי" דרוש להביט במבט חודר לתוכו ותוך תוכו של נפשו העצמאית.

ח.

בואו להיהודי הקדוש מפרשיסחא.

כאמור בפרקים הקודמים, הי' דרכו של הרה"ק מלעלוב לנסוע בימים שבין כסה לעשור לובלינה, יחד עם תלמידיו ומעריציו, ובתוכם גם רבינו זצ"ל מווארקא, הוא תלמידו החביב הביא אתו, כי שמה בלובלין הלא היתה כעין ישיבה גבוהה שבה השתלמו כל גדולי החסידות, והיו לרועי ישראל.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

ומענינת ואופינית היא העובדה בשגורה בפי החסידים הישישים, מעת שהיית רבינו זצ"ל בר"ה הראשון בלובלין בצל קדשו של החוזה זצ"ל.

לפני תקיעת שופר. ההמונים עומדים צפופים שעות כבירות, ומחכים לביאת הרבי, שיופיע בבית המדרש לתקיעות. אולם הרבי עוד סגור בהיכל קדשו. השעות חולפות ועוברות, החסידים הנאספים נצבים עטופי אימה, מסתכלים אחד בחברו כהלומי רעם... רעדה אחזתם, בטח הלא דבר הוא מה שהרבי שוהה כ"כ לבוא לביהמ"ד לתקיעות.

והנה כולם משליכים את מבטיהם מול הרה"ק מלעלוב זצ"ל הלא הוא המקורב ביותר גדול להרבי, יכנס איפוא לבקר בהיכלו, להודיע סיבת הדבר.

נעתר הרה"ק מלעלוב לבקשת החסידים, לקח אתו את תלמידו החביב, ונכנס לקדש פנימה.

בבואו לבית הרבי, מצא אותו עומד כולו רועד, מתאנח אנחות עמוקות היורדות לחדרי לבב. נשאר הרה"ק מלעלוב עומד וחלחלה עוברת בעצמותיו.

הרבי מביט בפני הבא להיכלו, ואומר: איככה אוכל לגשת לתקיעת שופר, בעת שגדול הקטרוג בשמים, השטן מתגבר עד שגם מלאך המליץ נענה לו ח"ו.

פנה אז הרה"ק מלעלוב לתלמידו, הוא רבינו זצ"ל, שהי' עוד אז אברך צעיר לימים, לאמור: אמור נא איזה דבר חידוש בדברי תורה שבו תסתמנה טענותיו של המקטרג.

אז פתח רבינו את פיו: הנני עומד כעת בסוגיא "דקרוב או פסול", ומאד

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

תמיה לי למה אמר' שקרוב פסול לעדות בין לפטור בין לחובה, בשלמא לפטור מובן שפיר, מפני שקרוב הוא, חוששים אנו שלא יאמר שקר לטובתו, אולם אם מעיד עליו חובה למה לא נאמין לו. אדרבה מפני שקרוב הוא בטח לא יעיד עליו שקר לחובה?

אולם באמת, לפי דרכי הנימוס, גם אם ראה חובה על קרובו אין עליו להעיד רע על קרובו ואם בכל זאת הוא מעיד רע עליו – זה סימן שיצא בכלל מגדר אנושי, והתורה אמרה "יעמדו שני אנשים"...

אותות שביעות רצון השתטחו על פניו העגומים של הרבי זצ"ל, ואמר: כנים דברייך, קרוב, אף אם ראה באמת רע, אין עליו להעיד, ולפי זה נוכל לגשת לתקוע בשופר. לקח את השופר בידו ויחד את הרה"ק מלעלוב ואת רבינו זצ"ל, נכנס לבית המדרש ונגשו להתקיעות. הודות להאברך הזה – אמר אז הרבי מלובלין זצ"ל, על רבינו זצ"ל מווארקא – היו היום התקיעות כראוי.

דרכו של הרה"ק מלעלוב הי' לנסוע על חג הסוכות מלובלין לפרשיסחא לרעו ואוהבו הגה"ק מהרי"י זצ"ל הנקרא בפני כל היהודי הקדוש מפרשיסחא. הוא הי' גם מחותנו של הרה"ק מלעלוב, כי בנו יחידו הרה"ק ר' משה זצ"ל, הי' חתנו של היהודי הקדוש זצ"ל.

היהודי הקדוש עורר את תשומת לבם של כל גדולי החסידות שבדור ההוא, כי גאונותו וקדושתו, פרישותו וצדקתו, הי' עד להפליא.

עליו אמר תלמידו המובהק הר"ר בונם זצ"ל, שראה פעם בגנוי מלכים דבר נפלא, שיבולת הגדלה בשדה עם גרעיני תבואה אשר בתוכה הכל מזהב, ולא יאומן כי יסופר, לאיש שלא ראה בעיניו את הדבר. כן, מי שלא ראה את היהודי הקדוש לא יאמין שאפשר להיות ילוד אשה כזה... גם החי' הרי"ם זצ"ל קרא אותו ה"שיבולת הזהב", כי הפליא את לבב כל

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

חכמי הדור, ההוא.

אותו בחר הרה"ק מלעלוב לאוהב וידיד נאמן, עד שהשתדך עמו מחמת גודל האהבה, ששרר ביניהם.

ההבדל שבינו לבין ידידי וחברי האהוב ר' דוד'ל – אמר היהודי הקדוש מפרשיסחא, להמגיד הקדוש מקאזניץ, הוא בזה שאני באת מתוך תורה לידי יראה. וחברי בא מיראה לידי תורה...

אמרו עליו על היהודי הקדוש שהוא מסתיר את כל מדרגותיו הנעלות בכח התורה אשר לו...

עבודתו של היהודי הקדוש היתה בכל כחותיו, ממש במסירות נפש, כמעט כר' יהודא דהוי מצלי בכל תלתין יומין (ר"ה ל"ה) לא הי' יכול להשלים את תפלתו. כשהגיע לויברך דוד, ראו העומדים על ידו שכמעט כלתה נשמתו מחמת גודל הכיסופין ואהבה ודביקות במדה מפליאה.

– הפעם לקח אתו הרה"ק מלעלוב את חביבו רבינו זצ"ל מווארקא, שימצא כאן עונג רוחני לנפשו.

בבואו לפרשיסחא, הציע הרה"ק מלעלוב את תלמידו שלקח עמו, שבחו ופארו מאד, וסיפר בעצמו לפני מעריציו שבפעם הראשונה בפרשיסחא הבהיע היהודי הקדוש את חפצו שיביאו משקה, לשתות יחד במסבת מרעים.

בהגיע הדבר לאזני רבינו, אץ בוזיזות יתרה לשוק העיר, וקנה כל מיני משקאות שאפשר הי' להשיג, כמו יין, יי"ש, שכר, מי-דבש ושאר מיני מתיקה, כי ירא שמא לא ישביע את רצונו.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

בצאתו – אמר היהודי הקדוש ז"ל לבנו הרה"ק ה"ר ירחמיאל זצ"ל –
האברך הזה כנראה לא הניח מדה אחת טובה, שמנוה חז"ל, שלא יקימה
בכל נפשו ומאדו...

ט.

תורת היהודי הקדוש מפרשיסחה זצ"ל.

השפעת היהודי הקדוש מפרשיסחה זצ"ל, היתה גדולה מאד בחצרו של
הלובלינאי, את האברכים הלמדנים, יעץ החוזה בעצמו להתחבר אל
היהודי הקדוש.

מסר אותם להיהודי הקדוש, שהוא ידריכם וילמד אתם את דרכי
החסידות. ככה נעשה היהודי מעין "משנה למלך" בחצר החוזה, שרכז
מסביבו את כל למדני פולין ובחירי האברכים, והפיץ ביניהם את תורת
החסידות.

הרב הקדוש והנורא ה"שרף" ר' אורי זצ"ל מסטרליסק אמר: הרה"ק
מלובלין זצ"ל והיהודי הקדוש זצ"ל הם דוגמת ר"שי ור"ת ז"ל,
והמקובלים יחשבו קדושת תפילין דר"ת לקדושה יותר חמורה. –
היהודי הקדוש – אמר ה"שרף" – חפץ להמשיך דרך חדשה, מלמעלה
למטה ללבות בני ישראל, לעבוד את השי"ת בתורה ותפלה גם יחדיו,
ודבר כזה לא הי' עדיין בעולם, הלמדנות תפסה מקום חשוב אצלו בכל
תהלכותיו והתנהגותיו, במשך כל ימי חייו הרביץ תורה בין תלמידים,
וגשא ונתן בהלכה עם כל בחירי חסידיו. החידושי הרי"ם זצ"ל אמר
עליו, שהוא הי' הצדיק היחידי שהנהגתו החסידית לא הזיקה במאומה
ללמדנותו.

ענק הרוח כהיהודי הקדוש, לא הי' באפשרותו להתמכר להמון העם
הפשוטים, נשמתו היתה יותר מדאי שקועה ברוחניות, שתוכל לרדת

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

להבין לצרכי המון העם. הוא התעניין בעיקר עם האברכים החשובים הלומדים המצוינים המורמים מעם. ככה יסופר למשל, שהרבה פעמים שלח להגה"ק ר' אברהם זצ"ל מטשיכנוב בהיותו עוד אברך צעיר לימים, שיבא אליו פשיסחאה, אולם חותנו ר' דן ז"ל הניא אותו מנסוע, באמרו שאין עליו להבטל מתלמודו, ועוד תהי' לו ההודמנות לנסוע אליו. בשמעו זאת, אמר היהודי הקדוש – חבל! לו הי' רבי אברהמלי בא אלי, הייתי נותן לו את כל קרן האור שלי, והי' מאיר בתורתו ומשפיע לכל ישראל, כי בתוך הזמן נסתלק היהודי הקדוש ורבי אברהם לא התראה אתו.

אין כל פלא שרבינו מווארקא זצ"ל, שהי' אז אברך מצוין מחונן בכשרונות רוחניים נעלים, נתקבל לשיבתו הקדושה של היהודי הקדוש.

הוא לא קרב יותר מדאי את תלמידיו. "ההולך ל"ימין" רבו הרי זה בור", פירש היהודי הקדוש, ע"פ שמאל דוחה וימין מקרבת, היינו מי שנוסע לרבי כזה שהוא מקרבו הר"ז בור...

מלחמה כבדה היתה לו עם השטחיות, כשחסיד נוסע להצדיק – אמר היהודי הקדוש – הוא חושב שבזה הוא יוצא כבר ידי חובתו אבל לא זו הדרך! על החסיד תמיד להתעמק בחסידות, בלי הרף, ובכל מקום עליו לשאוף לעלי' רוחנית פנימית. "עזוב תעזוב עמו" פסוק זה נאמר על החסיד שאל יסמוך עצמו רק על הצדיק שיטהרו ויכניס בו כל המדות הטובות, אבל מן הנחוץ שגם הוא יסייע לצדיק בהשרשת האמונה בלבו, אך אז כשיעבוד החסיד גם מעצמו, יוכל הצדיק להדריכו ולהעלותו יותר. על החסיד להשריש עמוק בלבו היהדות, "רחמנא לבא בעי". כל העולם הזה והעולם הבא – אמר היהודי הקדוש – הנני נותן בשביל "שערה" אחת של יהדות אמתית. היהודי חפץ רק שערה אחת, רק נצוץ אחד, רק נקודה, ובלבד שתהי' אמתית, פנימית ולבבית.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

עבודת ד' תלוי' בעיקר בלבו של האדם וברצונו. – אמר היהודי הקדוש. יש צדיקים שהרצון שלהם אינו נקרא בשם רצון לעבוד את ד', רק שיש להם רצון – שיהי' להם רצון לעבודת ד'. ובכל זאת גם זה נקרא בשם עובד ד', אם חפץ קל מנצנץ במוחו להתעלות – ניצוץ קטן זה הוא כבר בבחינת עבודת ד'.

אם אמנם דרש היהודי התעמקות, זה רק בתחומי היהדות, להתעסק בפנימיות החסידית, אבל לא בהתעמקות חקרנית שכלית יותר מדי. זה אסור לשיטתו. "תמים תהי' עם ד' אלקיך", אמונה פשוטה צריכה להיות מושרשה בלבו של אדם, בלי שום התחכמות, הוא פירש את הפסוק "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה", אם האדם רוצה לעבוד את ד' בחקירות יתרות, עי"ז ח"ו נופל בספיקות המרומוז בתיבת "פן" וזה "שורש פורה" שאחריה מרה כלענה... משום זה זכה הקדוש הזה לתואר "יהודי". כי שם זה מורה על אמונה (כמו שאחז"ל (מגילה י"ג) "אמאי קרי לי' יהודי" משום שכל הכופר בעי"ז נקרא יהודי"), והוא למרות זה שהי' בעל מוח חריף לא הלך בגדולות ולא עסק בשום חקירות, רק כל דרכו ולימודו היו באמונת השי"ת.

כה יסופר בין החסידים, שפעם נטל היהודי הקדוש את כל המדרגות וההשגות מתלמידו המובהק הרבי ר' בונם זצ"ל, עד שהי' כאיש פשוט והי' מתפלל מתוך הסידור, כי עיקר עבודת ישראל להשריש אמונה פשוטה בלבו.

לעומת זאת היתה התעמקותו של היהודי הקדוש התעמקות פנימית נשמטית, שכל מעשי האדם גם החולוניים יהיו חדורים ברוח האמת בלי שום תערובות של שקר ח"ו. היהודי הקדוש דרש חקירה ודרישה בסתרי הנפש ומעמקי' לבער את כל חלקי השקר, האונאה והרמאות היותר דקים שבהם.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

עיקר העיקרים בתורת פרשיסחה, הוא טהרת הלב והמוח, הרחקת נדנוד כל שהוא של גאות שקר וכזב, לא רק במעשה ודיבור, כי אם גם במחשבה והרהור. "חותמו של הקב"ה אמת", ולמה? אמר היהודי הקדוש, כי האמת אי אפשר לזייפה כי אם היא מזוייפת שוב אינה אמת... בזה כלל היהודי ז"ל את השיטה הפרשיסחית, לפני הקב"ה אין כלל רמאות ושקר, וחניפה וחצאיות. ע"פ מדה עליונה זו מוכרחים לכוון את כל מעשי האדם. כל מחשבותיו ודבוריו, ואם חסרה במעשיו הנקודה האמתית כל מעשיו אינם נחשבים לכלום.

הוא יצר בעיקר שיטה חדשה מתאימה למדרגתם הרוחנית הגבוהה של כל למדני פולין, התמזגות המוח והלב, השכל והרגש.

הלמדנות השכלית והחסידות. תורת הלב והרגש, שהיו כדברים מחולקים, נתרכזו אצלו ונעשו לדבר אחד. בדרכו זה גרם להתפשטות שיטת החסידים בין השדרות של גדולי התורה.

הרבה התעניין היהודי הקדוש עם בני הנעורים, החסידים הצעירים והורם שבכח עלומם יוכלו להתגבר על יצרם, עיקר עבודת החסידות – הורה היהודי הקדוש – הוא רק בימי הנעורים, בימים האלו עוד "נר אלקים" חופף על האדם, וביכלתן של ההתלהבות ואש הנעורים לטהר ולזכך את כל המדות הרעות, כי בימי הזקנה יוכל אדם לשרש אחרי מדותיו הרעות רק בזרוע, – ע"י תעניתים וסיגופים, ומי שאינו עוסק בעבודת ד' בימי נעוריו, המדות הרעות נכרות בימי זקנותו.

בבא רבינו זצ"ל לפרשיסחה, הי' עוד אברך בימי עלומיו. ודבריו הראשונים של היהודי הקדוש מכוונים אליו – היו: "טוב לגבר לישא עול נעוריו". הדברים האלו – אמר רבינו זצ"ל – נכנסו עמוק לתוך לבו ונשמתו של רבינו זצ"ל, והשאירו בלבו רושם עז ועמוק לכל ימי חייו.

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

י.

פטירת הרה"ק ר' דוד'ל זצוק"ל מלעלוב.

בפרשיסחא אצל היהודי הקדוש זצ"ל למד רבינו איך להדבק ולהתקשר לצדיק, שהיא עבודה רבה בתורת היהודי הקדוש.

הרבי ר' בונם מפרשיסחא שאל פעם את רבו היהודי הקדוש על מאמר חז"ל: "כל המחובר לטהור – טהור" – היתכן? וכי כל חסיד פשוט, הנוסע רק לצדיק הרי הוא כצדיק עצמו קדוש ד' שהוא מופשט לגמרי מן הגשמיות?

"יותר קשה להיות מחובר לטהור, מהיות טהור בעצמו" – השיב לו היהודי הקדוש, כלומר לבחור לו צדיק אמת, שכל עשיותיו תהיינה לשם שמים, שלא תמצא בו שום פני' קלה אחרת, מלבד תשוקה עזה וטהורה לאור אין סוף – לבחירה כזו דרושה הבחנה יתרה. על החסיד לחדור לתוך נשמת הצדיק האמת, לעמוד על מהותו הרוחנית האמתית, רק לחסיד כזה מתחבר הצדיק והוא מתחבר לצדיק ומתקשר אליו בכל נימי נפשו.

הוא דרש מתלמידיו להתרומם ולהתנשא מעל לכל הדרכים החומריות, עד כדי למדרגת התפשטות הגשמיות, שיסירו מעליהם כל המסכים המבדילים ויזכרו נפשותיהם שתהיינה קשורות בשורש הקדושה באין סוף, ועי"ז ימשכו אחריהם את נשמות בני ישראל לקשרם בשרשן.

פעם בדברו עם תלמידו, על דבר תפקידו העצמי של האדם בעולם הזה, הביע רעיון נעלה בכיוון זה.

כל בני האדם – אמר היהודי הקדוש – עמלים ועובדים ויגעים תמיד, אפילו מי שכבר השיג עושר ואושר במדה מספיקה, עם כל זאת לא ייעף

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

ולא ייגע לצבור הלאה כסף תועפות. כששואלים לאדם כזה: למי אתה עמל? הוא משיב: כל עמלי הוא רק בשביל בני, רוצה אני שבני הנותרים אחרי יחיו בטוב ובנעימים ולא יצטרכו להיות טרודים כמוני. אבל אח"כ גם בנו של זה עמל ויגע כאביו. גם לו אין רגע של מנוחת הדעת וחשבון הנפש, כי הלא גם הוא עובד בשביל בנו... כן זה אלפי שנה כל אחד עמל בשביל "בנו" ולא נמצא עדיין מי שינוח מעמל ותלאה של העולם הזה.

חבל! – הי' היהודי מתאונן – מתי כבר אזכה לראות אותו הבן שזה אלפי שנה עמל עבורו כל העולם ומחכה לו!

אופיני הוא הספור השגור בפי החסידים, המפיץ אור על גודל התדבקותם של תלמידי היהודי הקדוש ברבם הגדול. אחד מתלמידיו המובהקים הרה"ק ר' פרץ מפרשיסחא זצ"ל חפץ ליסע לאה"ק, וכשרצה ליטול רשות-פרידה מרבו היהודי הקדוש זצ"ל מאן הלה לתתה לו. לא ידע הרה"ק ר' פרץ על מה ולמה? אולם לא הי' מהרהר אחרי רבו כלום, בידעו שבטח נכון הדבר. והנה אחרי ימים מועטים חלה הרה"ק ר' פרץ ז"ל במחלה עזה שמחמתה נפטר מן העולם. בא אליו רבו היהודי הקדוש לבקרו ושאלו בדרך בדיחותא: אם יש עוד בדעתו ליסע לאה"ק? וענהו הרה"ק ר' פרץ ז"ל בלשונו:

כתיב בתוה"ק "ומקנה רב הי' לבני גד ובני ראובן" ואינו מובן איזה שבח הוא לצדיקים בני גד ובני ראובן, ומה מספרת לנו התוה"ק בזה? אכן נראה הענין הוא, שהצדיקים הללו, בני גד ובני ראובן, טענה צודקת היתה להם שיש להם קנין רב ברבם משה רבינו ע"ה. ויען שמרע"ה נקבר בעבר הירדן, אינם רוצים להפרד ממנו רק להשאר שם. ובאמת הועילה טענתם, והרי פירושו "ומקנה רב" – שיש שהם קנין בהרב שלהם. וכן – סיים הרה"ק ר' פרץ הנ"ל – הנני רואה שרבינו יסתלק מן העוה"ז בזמן קרוב, לכן גם אנכי אין בדעתי עוד להיות באה"ק, אך

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"א

להיות ביחד עם רבינו, כי יש לי קנין בו. כך הוה. הרה"ק ר' פרץ נסתלק
מן העולם. וכן רבינו היהודי הקדוש זצ"ל נסתלק בזמן קצר אח"כ.

רבינו מווארקא זצ"ל אש-קודש של פרשיסחה כבר יקדה בלבו ושהותו
המעטה באוירה של פרשיסחה פעלה עליו פעולה עזה ועצומה.

פעם בא הרה"ק מלעלוב עם תלמידו רבינו מווארקא זצ"ל, לחג הסכות
לפרשיסחה, להסתופף בצלו של היהודי הקדוש זצ"ל כדרכו בקודש
תמיד. והנה בעת פרידתו מאתו פנה היהודי הקדוש לחברו הרה"ק ר"ד
מלעלוב זצ"ל בזה"ל: במטותא מינייכו, שעל חודש שבט הבע"ל
תשלחו נא אלי את תלמידכם החביב ר' יצחקל וישהה כאן בצל קורתי.

הדבר הי' לפלא בעיני רבינו זצ"ל, ולא הבין לחפצו של היהודי הקדוש
זצ"ל. והנה בר"ח שבט שנת תקע"ג חלה הרה"ק ר' דוד זצ"ל מלעלוב
ונפל לערש דוי. רבינו זצ"ל לא חפץ עוד לסור ממנו לנסוע לפרשיסחה,
אולם הרה"ק מלעלוב הזכיר לו את בקשת היהודי הקדוש שיבוא לר"ח
שבט פרשיסחא וצוה עליו איפוא, שבל ישנה ויסע תיכף לפרשיסחא.
ביום ז' לחודש שבט שנת תקע"ג, "נצחו אראלים את המצוקים ונשבה
ארון אלקים" – אז גוע ונאסף אל עמו הרב הצדיק הקדוש מלאך ד'
הר"ר דוד זצוק"ל מלעלוב, רבו המובהק הראשון של זצ"ל, רבינו לא
ידע אז מזה, כי שהה אז בפרשיסחה תחת חסותו של היהודי הקדוש זצ"ל
ולא ספרו לו כלום מזה, כי כן צוה היהודי הקדוש אשר לא יגידו לו.

לימים כשנודע לרבינו מהאסון הנורא התרעם מאד על רבו היהודי
הקדוש על אשר נתקו מרבו מלעלוב שלא יהי' נוכח בעת הסתלקותו.

ידעתי בני ידעתי – אמר היהודי הקדוש לרבינו זצ"ל – שיסתלק הרה"ק
מלעלוב באלו הימים, אולם בראותי איך שנפשך קשורה בנפשו הטהורה
יראתי שמא ח"ו לא תוכל לעצור ברוחך ומי יודע אם לא תבא לידי כלות

הגה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע

הנפש, מחמת גודל הכיסופין לו היית נוכח בעת פטירתו, הוכרחתי איפוא להביאך הנה.

מני אז נשאר רבינו בבית היהודי הקדוש זצ"ל מפרשיסחה ותורתו של הרה"ק מלעלוב התחילה לבא לידי גילוי בפרשיסחה.

מקום חשוב בתורת היהודי הקדוש מפרשיסחא תפסה ג"כ אהבת חברים, לשבת יחד, לשתות במסבת מרעים, דבר המביא לידי התקרבות הלבבות של החסידים. כן יסופר שהגה"ק המקובל מה"ר יעקב צבי יאליש מדינוב זצ"ל מח"ס "מלא הרועים" שהי' מגדולי תלמידיו של החוזה מלובלין זצ"ל, בבואו בפעם הראשונה לובלינה, הובילו אותו להיהודי הקדוש זצ"ל לשיח אתו בדברי תורה כן הי' אמנם הדרך בלובלין, בבא אברך שהי' מפורסם בתור למדן הביאו אותו להיהודי הקדוש זי"ע, שהוא יקרבו וישיח אותו, בבואו לפני היהודי שאל אותו בראשונה, אם הוא מבלה במסבת מרעים בחבורת החסידים בכוס משקה.

נעלם מאתנו זה הדרך, השיב הגה"ק בעל ב"מלא הרועים", שיוכלו מתוך מסבת מרעים בשתיית משקה לבא לידי התחברות והתקשרות.

גמרא מפורשת היא – השיב לו היהודי הקדוש בשכלו החרף – כי מצינו לחז"ל שאסרו יינם משום בנותיהם, רואים אנו מזה שגם יהודי כשר בכל פרטיו ודקדוקיו ורק כשהוא שותה יין ספק איסור, יוכל לבא ח"ו לידי האסור החמור הזה, מחמת רוב ההתקרבות ששתיית היין גורמת, – ומדה טובה מרובה על אחת כמה וכמה ששבת אחים גם יחד במסבת מרעים האהובים על כוס משקה תועיל להתקרבות הדעת והנפש...

